

Promyka malá (*Herpestes javanicus*)

Latinská synonyma: *Herpestes auropunctatus* (některými autory označováno jako samostatný druh), *Urva javanica*, *Urva auropunctata*

Česká synonyma: promyka zlatá (některými autory označováno jako samostatný druh)

Anglické jméno: Small Indian (Asian) mongoose, Javan mongoose

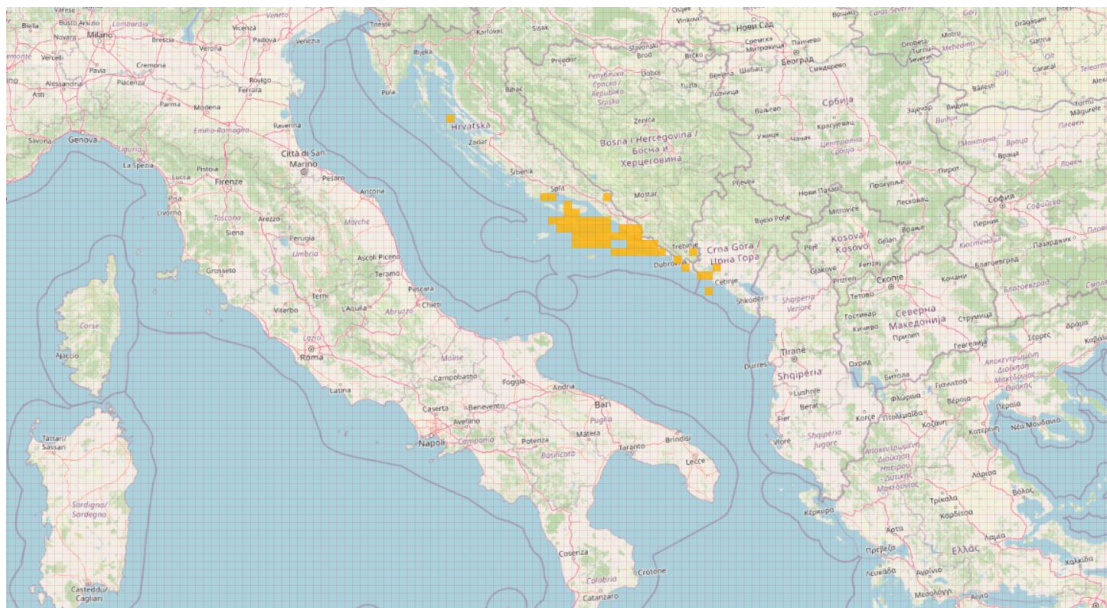
Čeleď: *Herpestidae*

Obr. 1 Promyka zlatá, Chorvatsko, Korčula. Foto: Martin Pelánek, Biolib.cz

Původ: Asie – od Iráku a Íránu, přes Afghánistán, Pákistán, Indii, Myanmar po země jihovýchodní Asie.

Sekundární rozšíření: Vysazena koncem 19. století na Mauritius, Fidži, Havajské souostroví, řadu ostrovů v Karibiku. Roku 1910 vysazena na ostrov Mljet v Chorvatsku a v následujících desetiletích i na další ostrovy (Hvar, Korčula, Čiovo) a také poloostrov Pelješac v jižním Chorvatsku – odtud se v posledních letech šíří do okolí – zaznamenána v Bosně, Černé Hoře, blíží se i k hranicím s Albánií.

Obr. 2 Promyka zlatá (*H. auropunctatus*) v Evropě
(<https://easin.jrc.ec.europa.eu/spexplorer/map/>)

Rozšíření v ČR: Není zaznamenána ve volné přírodě.

Cesty zavlečení: Introdukována, aby hubila krysy (ostrovy v Karibiku, Tichomoří). Na chorvatské ostrovy vysazena, aby snižovala stavy jedovaté zmiže růžkaté (*Vipera ammodytes*).

Popis: Štíhlé tělo, 25 – 40 cm, s ocasem 54 – 67 cm, samice bývá o něco menší. Krátké končetiny s pěti prsty a nezatažitelnými dráčky. Čenich je protáhlý. Krátké kulaté uši jen lehce vystupující nad srst. Huňatý ocas, na bázi rozšířený, je minimálně ze dvou třetin dlouhý jako tělo. Barva srsti v různých odstínech hnědé s občasnými zlatavými skvrnami, spodek těla je světlejší. Barva srsti se též lehce sezónně mění. Promyka má krémově hnědé oči, v mládí modrozelené.

Obr. 3 Detail hlavy *H. auropunctatus*, Chorvatsko, Korčula. Foto: Martin Pelánek, Biolib.cz

Jde o denní šelmu, která si ve své potravě příliš nevybírá. Loví drobné obratlovce i bezobratlé, nepohrdne ani rostlinnou složkou. Samice mívá jednou až dvakrát do roka cca tři mláďata. V přírodě se tyto šelmy žijí 3 – 4 roky.

Možnosti záměny: Velmi podobné jsou ostatní druhy rodu promyka. Dnes se studie (např. Veron, Jennings 2017) na základě molekulárních výzkumů kloní k tomu, že *H. javanicus* a *H. auropunctatus* jsou 2 samostatné druhy – také se lze setkat s označením *Herpestes javanicus auropunctatus*. Promyky vyskytující se v Chorvatsku jsou udávány jako *H. auropunctatus*.

Vzhledově nejbližší promyce jsou naše lasicovité šelmy. Mají však jiný tvar a zbarvení těla, zejména výraznější a špičatější uši, ocas není tak mohutný a od báze ke špičce se nezužuje (s výjimkou vydry). Kuny mají bílou/žlutou náprsenku, kolčava i hranostaj mají spodní stranu těla bílou od čenichu po ocas. Hranostaj a především kolčava jsou menší. Tchoři navíc mají typickou kresbu na obličeji. Vydra je výrazně větší (tělo 55 – 80 cm), spodek těla je světlý a na nohou má plovací blány. Z nepůvodních druhů lze u nás narazit na norka amerického, který je o něco tmavší a má bílou bradu. Také ocas není tak hustě osrstěný.

Obr. 4 Kuna skalní. Foto: Václav Hlaváč
Fotoarchiv AOPK ČR

Obr. 5 Kuna lesní. Foto: Jiří Šafář
Fotoarchiv AOPK ČR

Obr. 6 Hranostaj. Foto: Václav Hlaváč
Fotoarchiv AOPK ČR

Obr. 7 Kolčava. Foto: Jakub Schneider

Obr. 8 Vydra říční. Foto: Tomáš Görner

Obr. 9 Norek americký. Foto: Pdreijnders

Obr. 10 Tchoř tmavý. Foto: Josef Kučera, Fotoarchiv AOPK ČR

Riziko: Největší destrukci původní fauny způsobila při nešťastném vysazení na některé malé ostrovy v Tichomoří – místo krys na třtinových plantážích hubila autochtonní druhy (zejména drobné plazy a na zemi hnízdící ptáky). Díky tomu byla IUCN zařazena mezi 100 nejrizikovějších invazních druhů světa. Přenašeč vztekliny a leptospirózy (na karibských ostrovech).

Likvidace: Nejvíce se osvědčil odchyt do živolovných pastí (více Barun A. et al. 2011b), další možností je odstřel. Použití otrávených návnad se jeví jako nevhodné vzhledem k neselektivnímu účinku této metody.

Zdroje:

Barun A. et al. 2011a). Impact of the introduced small Indian mongoose on abundance and activity time of the introduced ship rat and the small mammal community on Adriatic islands, Croatia. NeoBiota 11: 51 – 61.

Barun A. et al. 2011b). A review of small Indian mongoose management and eradications on islands, In: Veitch, C. R.; Clout, M. N. and Towns, D. R. (eds.) Island invasives: eradication and management. IUCN, Gland, Switzerland.: 17 – 25.

Veron G., Jennings A. P. 2017. Javan mongoose or small Indian mongoose—who is where? Mammalian Biology 87: 62 – 70.

Wilson D. E., Mittermeier R. A. (eds.) 2009. handbook of the Mammals of the World, Vol. 1, Carnivores, Lynx Edicions, Barcelona. 727 pp.

<http://www.cabi.org/isc/datasheet/80508>

<http://www.iucngisd.org/gisd/species.php?sc=86>

Obr. 9: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:American_Mink.jpg

Citace: Görner T. 2025. Promyka malá (*Herpestes javanicus*), informační karta, AOPK ČR Praha. Dostupné na: <https://invaznidruhy.aopk.gov.cz/invazni-druhy-z-unijnihho-seznamu>